

Seria Policy Brief cuprinde texte bazate pe surse publice. Opiniile exprimate reprezintă punctele de vedere ale autorilor.

Un nou raport al Pentagonului despre Afganistan: succese, probleme, riscuri

Dr. Florin DIACONU

În luna iulie a.c., ministerul american al Apărării (*U.S. Department of Defense – DoD*) a făcut public un nou raport semestrial despre situația generală din Afganistan. *Intitulat Report on Progress Toward Security and Stability in Afghanistan. July 2013*, documentul DoD – adresat Congresului SUA – are un volum total de text de 192 de pagini și acoperă cu prioritate evoluțiile ce au avut loc în Afganistan în perioada octombrie 2012-martie 2013. Redactarea noului *Raport al DoD* despre situația din Afganistan a presupus, în anul fiscal 2013, costuri totale de 215.000 dolari SUA (dintre care 15.000 USD reprezintă „cheltuieli” diverse, iar 200.000 USD reprezintă costurile direct legate de „munca DoD” (*DoD labor*, în original)¹.

Textul celui mai recent *Raport al DoD* despre teatrul de operațiuni afgan, ca și despre evoluțiile din societatea afgană și instituțiile afgane cuprinde o masă extrem de bogată de informații și opinii legate de numeroase segmente și fațete ale realităților cu semnificație politico-strategică din Afganistan. Am decis să selectăm, dintre aceste multe zone de interes acoperite de *Raportul DoD*, doar *trei arii tematice distincte, care coexistă practic în fiecare dintre capitolele și subcapitolele textului* (ilustrând fiecare astfel de arie tematică cu un număr sever limitat de cazuri foarte concrete – pe care le-am considerat a fi relevante – și de foarte scurte trimiteri la textul *Raportului*).

¹ United States of America Department of Defense, *Report on Progress Toward Security and Stability in Afghanistan, July 2013: Report to Congress In accordance with sections 1230 and 1231 of the National Defense Authorization Act (NDAA) for Fiscal Year 2008 (Public Law 110-181), as amended, and Section 1221 of the NDAA for Fiscal Year 2012 (Public Law 112-81), and Sections 1212, 1217, 1223, and 1531(d) of the NDAA for Fiscal Year 2013 (Public Law 112-239)*, p. I; în continuare, notele de subsol vor face trimitere la o formă prescurtată a acestui titlu (foarte lung, în varianta sa completă), respectiv la *DOD Report on Afghanistan, July 2013*

Prima dintre aceste arii tematice este aceea a *succeselor indiscutabile obținute în procesul de stabilizare și pacificare a Afganistanului*. Precizăm că este vorba, fără nici o îndoială, despre succese dependente, în mod *absolut decisiv*, de *consistența cu totul excepțională a contribuției SUA* (oameni, tehnică de luptă, sprijin logistic, bani pentru operațiuni militare de diverse tipuri, fonduri pentru programe de dezvoltare și consolidare instituțională a segmentelor statului afgan, fonduri pentru dezvoltare economică, ca și fonduri și expertiză necesare pentru efortul de construire a unor elemente vitale de infrastructură)². Există însă, precizează Raportul Pentagonului din iulie a.c., nu numai succese, ci și destule *probleme* care fac, într-un fel sau altul, ca *stabilitatea și securitatea să rămână, în cazul Afganistanului, mai degrabă doar un obiectiv îndepărtat (și în nici un caz o realitate imediată, solidă și pe deplin funcțională la nivelul întregii țări)*. Dintre aceste probleme care, fiecare în parte (și cu atât mai mult împreună), gripează *foarte* serios efortul de stabilizare a Afganistanului întreprins acum de către ISAF³ și de către forțele și instituțiile afgane amintim aici în special un set important de *lipsuri și de rămăneri în urmă*, în diverse domenii, cu diverse grade de relevanță și presupunând, de asemenea, responsabilități dintre cele mai diverse. Un al treilea tip de informații care, la o lectură atentă, pot fi prelevate din textul *Raportului* pe care îl analizăm aici este acela referitor la *realități și trenduri care, prelungite în timp, pot constitui, în special după sfârșitul lui 2014, riscuri foarte serioase* pentru securitatea și stabilitatea Afganistanului, ca și pentru interesele geostrategice ale SUA și ale NATO. Subliniem aici și faptul că *orice derapaj consistent al situației din Afganistan ar putea fi unul care să aducă serioasă atingere, poate inclusiv în mod direct, și intereselor majore ale României* (atât în calitatea sa de stat membru al NATO, cât și în calitatea sa de partener strategic al SUA).

² Pentru a înțelege mai bine cât de importantă este contribuția SUA la structurarea și activitățile ISAF este suficient, credem, să amintim că ISAF cuprinde contingente furnizate de 28 de state membre ale NATO, ca și din alte 22 de „națiuni partenere”. Altfel spus, forțele SUA reprezintă doar una din cele 50 de națiuni ce alcătuiesc marea coaliție ce susține ISAF. Dar ponderea contribuției SUA este una care confirmă statutul cu totul excepțional al puterii Americii. La sfârșitul lui martie 2013, forțele SUA aflate în Afganistan însumau 68.000 de militari, în timp ce acelea ale celorlalte 49 de state din ISAF numărau, împreună, doar 35.599 militari – vezi *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, p. 17

³ *International Security Assistance Force (ISAF)* este o misiune internațională de pacificare și stabilizare a Afganistanului, aflată de ani buni sub comandă NATO. Contingentul militar cel mai consistent din cadrul ISAF este, ca în orice alt moment anterior, cel american. La ISAF participă, la momentul actual, țări membre NATO, dar și numeroase țări partenere cu Alianța Nord-Atlantică. Pentru a înțelege mai bine și mai nuanțat misiunea, istoricul, dinamica și structura ISAF vezi informațiile oferite de site-ul oficial al ISAF.

1. Câteva succese clare în efortul de stabilizare a Afganistanului

Raportul DoD precizează că, din punctul de vedere al SUA, „conflictul din Afganistan a intrat într-o fază fundamental nouă”, una în care, după ani de zile de operațiuni militare întreprinse contra talibanilor *în special* de către „Statele Unite și partenerii noștri de coaliție” (și cu unitățile militare afgane aflate în plină formare plasate într-un rol mai degrabă secundar), forțele afgane au ajuns „să întreprindă acum aproape toate operațiunile de luptă”⁴. Documentul Pentagonului mai exprimă și convingerea că, de-a lungul ultimilor trei ani, *ISAF* a înregistrat un „progres” notabil, datorat în special creșterii importante a efectivelor (creștere numită *the surge*, termen folosit acum câțiva ani și în legătură cu evoluțiile de pe teatrul de operațiuni din Irak); ca urmare a acestui „progres” al efortului de pacificare și stabilizare a țării, autoritățile guvernamentale de la Kabul „controlează acum în mod ferm toate orașele majore ale Afganistanului și cele 34 de capitale ale provinciilor și au reușit să împingă insurgența înspre zonele rurale”. Aceste *evoluții pozitive*, mai afirmă textul, vor îngădui SUA să-și reducă, până în februarie 2014, prezența militară în Afganistan cu aproape 50 % din efectivele actuale, deci cu „în jur de 34.000 de militari”⁵.

În mod absolut predictibil, având în vedere *misiunea centrală* a *DoD*, instituția care a redactat *Raportul* pe care îl discutăm aici, textul acordă o importanță sporită chestiunilor legate *în mod direct* de securitate și apărare. Peste 120 din cele 192 de pagini ale *Raportului* sunt, de altfel, alocate discutării detaliate a unor aspecte ce țin direct de *capacitatea SUA, a ISAF, a ANSF (Afghan National Security Forces) și a altor structuri instituționale (fie acestea la nivel central, al provinciilor, ca și la nivelul micilor comunități locale) ale Afganistanului de a face față unor riscuri, amenințări și atacuri de tipuri foarte diverse, dar cu evidentă componentă militară*. Prin urmare, la fel de predictibil, dacă *Raportul* pune în evidență succese incontestabile în efortul de creare și consolidare a unui plus de stabilitate și de securitate în Afganistan, el *insistă în mod deosebit asupra succeselor de natură militară sau cu relevanță militară* (directă sau indirectă) la nivel tactic, operativ și strategic.

⁴ „Executive Summary”, în *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, p. 1

⁵ Pentru toate aceste elemente care descriu tabloul general al succeselor obținute de SUA în Afganistan vezi *Ibidem*, p. 1.

Dincolo de rezultatele obținute în lupta contra diverselor grupări insurgente, principalul succes – sau principala realizare (ca să folosim un termen ieșit de sub presiunea logicii confruntării) – în procesul de stabilizare a Afganistanului este, conform *Raportului DoD* din iulie a.c, *creșterea semnificativă a eficienței diverselor instituții afgane care au atribuții și responsabilități majore în domenii direct legate de stabilitate și securitate la nivel național sau local.*

În ceea ce privește dinamica forțelor militare afgane, *Raportul DoD* din iulie a.c. subliniază, între altele, *creșterea cantitativă notabilă* a acestora. Dacă în ianuarie 2010, Afganistanul avea în jur de 200.000 de oameni sub arme, efectivele totale ale trupelor afgane au ajuns, în martie 2013, la aproximativ 340.000 militari (cu un punct de apogeu, în primăvara anului trecut, de aproximativ 350.000 de oameni)⁶. Creșterea substanțială a efectivelor trupelor afgane a fost acompaniată, între altele, și de *transferarea către ANSF, de către ISAF, a unui număr mare de baze militare de diverse dimensiuni și cu diverse destinații.* Dacă în primul trimestru al anului 2011 *ISAF* deținea aproape 800 de baze în Afganistan, cam 400 dintre acestea au fost transferate, până la 31 martie 2013, către *ANSF*. În același timp, numărul bazelor rămase sub controlul *ISAF* a scăzut de la 800 la mai puțin de 200⁷, deci de peste patru ori (facem aici și următoarea observație suplimentară: din cifrele conținute de tabelul rezumat aici rezultă – foarte clar, credem – că peste 25 % din bazele deținute de *ISAF* în 2011 nu au fost transferate către *ANSF*, ci au fost pur și simplu desființate sau închise). Creșterea semnificativă a ponderii contribuției forțelor militare și de poliție afgane la eforturile de pacificare și stabilizare a țării, de instaurare și menținere a unei stări de securitate de care să poată beneficia un număr crescând de cetățeni și de unități administrative este reflectată și în evoluția numărului de atacuri inițiate de inamic, în funcție de tipul forțelor implicate. Dacă în martie-aprilie 2011 unitățile *ANSF* erau implicate în respingerea a doar aproximativ 10 % din numărul total al atacurilor declanșate de talibani și de alte grupări insurgente, în martie 2013 militarii *ANSF* au participat la misiuni menite să stopeze – și să înfrângă, ori de câte ori raportul de forțe a permis aceasta – în jur de 70 % din numărul total de atacuri inițiate de inamic (*EIAs – Enemy Initiated Attacks*, în textul *Raportului DoD*). Avem, deci, o creștere de 7 ori în doar doi ani a ponderii prezenței *ANSF* în respingerea sau înfrângerea atacurilor inițiate de inamic. În

⁶ Vezi tabelul intitulat „Troop Strength”, în „Executive Summary”, în *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, p. 9

⁷ Vezi tabelul intitulat „Facilities Transfer Status”, în *Ibidem*, p. 12

același interval de doi ani, ponderea implicării forțelor *ISAF* în respingerea și înfrângerea atacurilor inițiate de inamic (*EIAs*) s-a redus proporțional, de la 90 % la doar aproximativ 30 %⁸. *Raportul* pune în evidență și faptul că semnificativa creștere cantitativă a *ANSF* a condus, în mod natural, și la situația în care forțele afgane și-au putut asuma *rolul principal (the lead)* în tot mai multe acțiuni de luptă. Mai precis, din octombrie 2012 și până în februarie 2013, *ANSF* a avut *rolul principal* – inclusiv comanda și coordonarea – în 87 % dintre operațiunile militare convenționale, ca și în 86 % dintre operațiunile întreprinse cu forțe speciale⁹

În ceea ce privește *rezultatele concrete obținute de ANSF*, în cooperare cu *ISAF*, acestea sunt, potrivit *Raportului DoD*, importante. În primul rând, menționăm aici faptul că „teritoriul deținut de insurgenți continuă să se micșoreze, iar capacitatea insurgenților de a întreprinde lovituri îndreptate împotriva marilor centre populate a continuat să scadă”¹⁰. De asemenea, *Raportul* subliniază faptul că „securitatea a continuat să se îmbunătățească în marile orașe, în timp ce atacurile inițiate de inamic rămân prevalente” în special „în zone rurale pe care și le dispută ambele tabere, zone în care insurgenții și-au menținut prezența sau au influență”¹¹. *Există inclusiv zone în care numărul total al atacurilor inițiate de inamic (EIAs) a scăzut spectaculos*. Orașul Kandahar, de exemplu, se află într-o astfel de situație, constatându-se aici o reducere cu 50 % a numărului de *EIAs* într-un singur an (din primăvara lui 2012 până în primăvara lui 2013)¹². *Raportul DoD* subliniază și faptul – notabil, în special *dacă* vorbim despre un trend ce *ar putea* avea continuitate inclusiv pe termen mediu și lung – că, poate inclusiv catalizate, într-un fel sau altul, de succese ale *ISAF* și *ANSF*, au apărut, în mai multe regiuni ale Afganistanului, diverse „mișcări de rezistență împotriva talibanilor”; este vorba despre mișcări în cadrul cărora „populațiile locale se coalizează pentru a rezista împotriva unor acțiuni percepute drept fiind excese ale talibanilor”¹³. Acestor „inițiative de apărare locală”, *Raportul DoD* le alocă un subcapitol întreg¹⁴, întins pe aproape 6 pagini (ceea ce reprezintă peste 2,5 % din volumul întregului text). Notabil ni se pare, în acest context, faptul că *Poliția Locală Afgană – ALP* avea deja, în martie 2013, efective totale de 21.958 oameni înarmați (fără

⁸ Vezi tabelul „Enemy-Initiated Attacks by Type of Force Involved”, în *Ibidem*, p. 11

⁹ *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, p. 48

¹⁰ *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, p. 20

¹¹ *Ibidem*, p. 21

¹² *Ibidem*, p. 24

¹³ *Ibidem*, p. 22

¹⁴ *Ibidem*, pp. 96-101.

armament și echipament greu, dar capabili de misiuni defensive), iar aceste efective urmează să crească până la 30.000 de oameni, în decembrie 2015¹⁵.

2. Câteva probleme și rămâneri în urmă cu impact semnificativ

Raportul DoD din iulie a.c. prezintă și discută, adesea în mod detaliat, *numeroase sectoare ale realității afgane în care există serioase rămâneri în urmă*, inclusiv unele datorate ritmului vădit impropriu în care acționează – cel mai probabil, credem, din motive ce țin mai ales de comprimarea drastică a bugetelor militare, comprimare ce s-a produs ca urmare a impactului unei crize economico-financiare intense și prelungite – chiar și state occidentale puternice și bogate, cu contingente importante în cadrul ISAF. Așa de exemplu, în condițiile transferării către forțele afgane a responsabilității centrale (*the lead*, în majoritatea textelor din țările anglo-saxone) pentru securitate în toate provinciile țării, ISAF a decis crearea unor echipe de sprijin, la nivel local, care să antreneze, să consilieze, să sprijine și să consolideze forțele afgane. Echipele în cauză, numite SFATs (*Security Force Assistance Teams*) ar fi trebuit să fie, în directă corelație cu rezultatele unei evaluări foarte minuțioase care a fost făcută de specialiști din cadrul SHAPE (*Supreme Headquarters Allied Powers Europe*), în număr total de 460. Însă la sfârșitul lui martie 2013 (momentul la care se opresc evaluările cuprinse în *Raportul DoD* pe care îl comentăm aici) nu existau încă resurse suficiente pentru înființarea a 60 dintre cele 460 de SFATs absolut necesare, conform opiniei NATO, pentru a oferi sprijin *suficient* diverselor categorii de forțe militare afgane¹⁶. Această neconcordanță evidentă între nevoile operativ-strategice și resursele alocate (resurse vădit insuficiente, în cazul pe care îl discutăm aici) nu este, credem, deloc una minoră și / sau neglijabilă: și aceasta fiindcă, la un calcul simplu, *60 de SFATs care nu pot fi constituite (din lipsă de resurse) dintr-un număr total de 460 de SFATs absolut necesare înseamnă un deficit extrem de important, de peste o optime (peste 12,5 %) din necesarul calculat de specialiștii din cadrul SHAPE.*

¹⁵ *Ibidem*, p. 97

¹⁶ Pentru rolul SFATs, ca și pentru inexistența resurselor necesare pentru 60 din cele 460 de SFATs necesare pentru a oferi sprijin suficient forțelor afgane vezi „Executive Summary”, în *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, p. 8, precum și o reluare mai detaliată a acestei probleme, în *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, pp. 14-15 (inclusiv cu date referitoare la numărul de SFATs care urmează să fie structurate din militari ai fiecăreia dintre țările ce participă la ISAF. Amintim aici și faptul că României îi revine responsabilitatea de a înființa și opera 3 SFATs, la fel ca și Bulgaria, Ungaria, Albania, Finlanda. Marea Britanie va avea 13 SFATs, Italia 22, iar SUA – un număr total de 270 de SFATs

În ceea ce privește *capacitatea generală a instituțiilor statului afgan de a asigura un nivel într-adevăr acceptabil de eficiență a actului guvernării*, una dintre problemele-cheie pe care le identifică Raportul DoD din iulie a.c. este aceea constituită de faptul că avem de-a face cu „resurse umane limitate” (adică insuficiente pentru a asigura o guvernare realmente eficientă, dacă e să formulăm în mod mai direct), precum și cu „o lipsă a unui nivel corespunzător de educație formală atât în rândul funcționarilor, cât și în rândul populației”. Această situație (în care *o populație de mari dimensiuni, în bună măsură neștiutoare de carte, este condusă de un aparat birocratic mult prea mic și, în plus, insuficient pregătit pentru a face față cu succes sarcinilor administrative*) este, afirmă autorii *Raportului DoD*, de natură să amâne – sau chiar să împiedice, în unele ocazii și zone – „dezvoltarea unei guvernări stabile și care să se poată menține”¹⁷.

Întârzieri importante se pot constata și în cazul funcționării *unora dintre categoriile de forțe armate afgane*. *Raportul* pe care îl analizăm aici precizează, de exemplu, că forțele aeriene afgane – *AAF* (despre care credem, în mod perfect legitim, că au un rol realmente *vital* în controlarea unui teritoriu național de aproape trei ori mai mare decât acela al României, ca și în misiuni de luptă, de observare, de transport și de rocadă a forțelor) „nu vor fi complet dislocate în teren și nici complet capabile de misiuni până în anul 2017”¹⁸ (adică până într-un moment plasat la *cel puțin doi ani după* ce forțele afgane vor prelua, la sfârșitul actualei misiuni a *ISAF*, responsabilitatea *integrală* pentru securitatea întregului teritoriu național al Afganistanului). Și alte categorii de forțe sunt caracterizate de un grad notabil de rămânere în urmă (în raport cu nevoile, ca și în raport cu dinamica altor componente ale forțelor naționale de securitate). Este, de exemplu, cazul entității numite *APPF* (*Afghan Public Protection Force*), aflată în subordinea ministerului de Interne și însărcinată cu paza obiectivelor fixe și mobile străine (cu excepția celor diplomatice), ca și cu paza convoaielor (inclusiv acelea care aprovizionează *ISAF*). Cu efective totale de 16.600 oameni și cu atribuții de pază în 147 de locații fixe, *APPF* a demonstrat, până acum, *doar* „capacitatea de a îndeplini sarcini și misiuni operaționale din cele mai simple”, dar *nu are* încă și „capacitatea de a îndeplini toate funcțiunile cerute” de numărul și complexitatea responsabilităților care îi revin¹⁹. La fel, chiar dacă dispozitivele explozive

¹⁷ *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, p. 125

¹⁸ *Ibidem*, p. 49

¹⁹ *Ibidem*, p. 89

improvizate (*IEDs*) folosite de insurgenți provoacă un număr *mare* de victime în rândul civililor (2.500 de victime în anul 2012) și militarilor afgani (un număr total de 4.100 de victime din rândul militarilor *ANSF* în 2012), *efortul instituțional afgan de a recruta, instrui, echipa și folosi detașamente specializate în contracararea și neutralizarea bombelor artizanale este cu mult sub nivelul necesar*. Așa de exemplu, în februarie 2013, forțele terestre afgane (*ANA*) aveau doar 59 de astfel de echipe (dintr-un total de 230 autorizate), iar Poliția Națională Afgană (*ANP*) avea autorizate și funcționale doar 14 echipe (dintr-un total de 88 autorizate)²⁰

Precizăm aici și că *Raportul DoD* pune în evidență și faptul că, inclusiv în cadrul structurilor centrale ale ministerului afgan al Apărării, ca și în cadrul Statului Major General (*SMG*) afgan există încă extrem de puține elemente administrative și de comandă care să fie realmente „capabile să opereze în mod autonom”, precum și destule astfel de compartimente și comandamente care ar putea deveni eficiente abia după sfârșitul lui 2014. Mai precis, dintr-un număr total de 49 de sub-entități specializate (birouri, comandamente, direcții), doar una putea primi (în martie 2013) calificativul *CM-1A* (care indică faptul că poate opera perfect autonom și cu un nivel pe deplin mulțumitor de eficiență), alte cinci puteau primi calificativul *CM-1B* (care indică faptul că „își pot îndeplini funcțiile”, dar cu o ușoară monitorizare făcută de *ISAF*), iar alte opt puteau primi doar calificativul *CM-4* (care indică faptul că „departamentul sau instituția există, dar nu își poate îndeplini misiunea”); pentru aceste opt servicii și direcții din cadrul ministerului afgan al Apărării și al *SMG* afgan și la nivelul cărora se contată mari rămâneri în urmă, *Raportul DoD* estimează că ele ar putea dobândi un calificativ mulțumitor abia „după 2014”²¹.

3. Câteva realități îngrijorătoare pentru stabilitatea și securitatea pe termen lung

Raportul DoD precizează, încă din primele pagini, că o capacitate eficientă de guvernare, domnia legii, ca și o dezvoltare economică ce poate fi susținută „sunt, toate, necesare pentru stabilitatea pe termen lung in Afganistan”. Dar, continuă textul, „mai mulți factori continuă” să genereze probleme majore. Dintre aceștia, *Raportul DoD* insistă în mod

²⁰ *Ibidem*, p. 102

²¹ Pentru aceste disfuncții și rămâneri în urmă la nivelul ministerului Apărării și al *SMG* din Afganistan vezi *Ibidem*, pp. 54-55

deosebit asupra următoarelor disfuncții, care în mod clar *nu pot fi eliminate complet până la sfârșitul lui 2014* (și care, prin urmare, vor continua să afecteze, în opinia noastră – cel mai probabil cu consecințe *foarte grave* – securitatea și stabilitatea țării, *inclusiv pe termen mediu și lung*): „corupția răspândită larg; niveluri de educație și competență profesională limitate; acces minimal al oficialităților în zonele rurale, datorită lipsei de securitate; o lipsă de coordonare între guvernul central și provinciile și districtele afgane; și o neechilibrată și mobilă distribuție a puterii între justiție, legislativ și puterea executivă”²².

Unul dintre factorii *majori* de risc care, afirmă *Raportul DoD* din iulie a.c., „amenință în mod serios misiunea ISAF” și chiar „viabilitatea statului afgan” este și „corupția în cadrul ANSF”²³, *Forțele Naționale de Securitate Afgane*. Raportul amintește faptul că avem de-a face, în cadrul forțelor de securitate afgane, inclusiv cu „trafic de narcotice, mită pentru promovare, fraude în ceea ce privește contractele și achizițiile” și chiar cu „colaborarea cu insurgența”²⁴. Textul subliniază și faptul că, în bună măsură, eforturile anti-corupție par a fi, în cazul ANSF, doar ceea ce am putea numi *formă fără fond*. Formularea utilizată de specialiștii *DoD* este, desigur, ceva mai puțin directă: „există un număr mare de eforturi anti-corupție peste tot în ANSF, dar cu toate acestea cele mai multe astfel de eforturi abia urmează să producă rezultate utile”²⁵. Textul amintește și faptul că rețelele de corupție și cele specializate în alte activități ilegale au reușit „să pună mâna pe poziții-cheie în cadrul ANA”²⁶ la nivelul regiunilor, al corpurilor de armată, al brigăzilor și al batalioanelor”²⁷ (unități care, în cazul particular al Afganistanului, se numesc *kandak* – F.D.). În ceea ce privește problema corupției în cadrul AAF²⁸, *Raportul DoD* din iulie a.c. subliniază că situația s-a îmbunătățit semnificativ din momentul în care, în martie 2011, Abdul Wahab Wardak a devenit șeful forțelor aeriene afgane, dar că „percepția că sunt corupte”²⁹ constituie încă o handicap notabil pentru imaginea publică, precum și pentru acțiunile AAF. *Raportul DoD* subliniază inclusiv faptul că grupări de ofițeri corupți din cadrul AAF „utilizează intimidarea și constrângerea” pentru a-i împiedica pe

²² Pentru cele trei condiții ale stabilității și succesului statal, ca și pentru trend-urile care erodează șansa stabilității Afganistanului vezi, între altele, „Executive Summary”, în *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, p. 6

²³ *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, p. 122

²⁴ *Ibidem*, p. 122

²⁵ *Ibidem*, p. 122

²⁶ Acronim pentru *Afghan National Army*, respectiv forțele terestre afgane

²⁷ *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, p. 122

²⁸ Acronim pentru *Afghan Air Force*, respectiv forțele aeriene afgane

²⁹ *DOD Report on Afghanistan, July 2013*, p. 122

„ofițerii bine intenționați și reformiști să înainteze rapoarte despre sau să întreprindă acțiuni contra activităților ilegale”³⁰ ale rețelelor de corupție din cadrul forțelor aeriene.

O altă problemă ce ar putea gripa în mod semnificativ, pe teren mediu și lung, progresul general al Afganistanului este aceea a *statutului și rolului femeii în societatea afgană*. Poate cu un nivel crescând – și eventual suficient – de înțelegere a faptului că o eventuală revenire la un regim de tipul celui taliban ar reprezenta o adevărată catastrofă națională, societatea afgană, ca și multe dintre instituțiile pe care această societate le generează rămân însă, în linii mari, ancorate într-o atitudine rigid-tradiționalistă atunci când vine vorba despre locul și rolul femeii în viața comunității. Acest fapt se vede *inclusiv* din cifrele referitoare la dinamica instituțiilor afgane cu atribuții legate de apărare și securitate. *Raportul DoD* afirmă, în mod direct, că Statele Unite „au făcut multe eforturi pentru a mări numărul de femei din cadrul ANSF”³¹. Există și un obiectiv oficial în ceea ce privește încadrarea femeilor în forțele armate și de securitate: 10 % din efectivele forțelor terestre (ANA) și aeriene (AAF), precum și alte 5.000 de femei în poliția națională (ANP). Dar, până acum, recunoaște *Raportul DoD*, „integrarea femeilor s-a făcut cu încetineală”³². Doar 97 de femei s-au înscris la concursul de admitere organizat de Academia Militară Națională afgană. În ANP existau, în martie 2013, 228 de femei ofițer, 619 femei subofițer și 674 femei cu grade inferioare. În decembrie 2012, cursurile unei instituții speciale care pregătește subofițeri au fost absolvite și de două femei: un sergent-major din ANA și un sergent-major din cadrul ANP. În sfârșit, o femeie – locotenentul Niloofar Rhmani – a absolvit școala militară de aviație, fiind prima femeie ce primește brevet de pilot militar în Afganistan în ultimii 30 de ani³³. Toate aceste cifre (ridicol de mici) indică, fără greș, faptul că emanciparea *deplină și integrarea profesională a femeilor rămân idealuri aflate tare departe de ceea ce societatea afgană poate oferi – și poate accepta – în realitate, la momentul actual*. Ca urmare, în anii ce vin, o bună jumătate din națiunea afgană are, credem, *toate șansele să rămână și în continuare în mare măsură ruptă de modernitate, de șansa afirmării, de tandemul drepturi-responsabilități*.

³⁰ *Ibidem*, pp. 122-123

³¹ *Ibidem*, p. 116

³² *Ibidem*, p. 117

³³ Pentru toate aceste cifre vezi *Ibidem*, pp. 118-122

4. Concluzii și întrebări finale

Avem de-a face, în cel mai recent *Raport al DoD* despre evoluțiile din Afganistan, cu un tablou extrem de complex. Documentul pune în evidență un *număr notabil de succese și realizări incontestabile și importante (ale ISAF, ca și ale afganilor)*, dar și un *număr realmente îngrijorător de neîmpliniri, probleme și riscuri care, separat sau împreună, afectează, uneori în mod direct și grav, acțiunile ce vizează pacificarea și stabilizarea Afganistanului*. Ceea ce ne preocupă în mod special în legătură cu situația din Afganistan – țară în care România continuă să aibă contingente militare importante și în care au căzut în luptă, în ultimii ani, numeroși militari români – poate fi condensat în două întrebări (precizăm că acestea constituie, într-un fel, o evidență deschidere către *alte* texte viitoare de tipul și cu mize complementare celui de față):

- a. Ritmul – *deocamdată* relativ alert – în care *ISAF, ANSF*, ca și instituțiile civile ale statului afgan (fie ele la nivel central, la nivelul provinciilor sau la nivel local, în comunități mici sau chiar foarte mici) obțin succese care pot contribui în chip notabil la stabilizarea Afganistanului va putea fi, oare, menținut la un nivel convenabil în condițiile reducerii rapide a prezenței forțelor țărilor NATO și a națiunilor partenere pe teatrul de operațiuni afgan (ca și în condițiile reducerii corelate a impulsului exercitat în mod direct de către ISAF asupra partenerilor afgani)?
- b. În contextul mai sus amintitei retrageri rapide a unor mari efective occidentale (și din țări partenere ale NATO) de pe teatrul de operațiuni afgan, cum se vor manifesta – și mai ales ce consecințe vor genera, în special pe termen mediu și lung – disfuncțiile *majore* care continuă să existe la nivelul *majorității* structurilor instituționale de toate tipurile din Afganistan?